

אוֹקִימָנָא בְּכַמָּה אֶתָּר פירושו שהם אמרו אמירה בעלמא שלא היה בה מן האמת, וכן גם 'ויאמרו' פירושו שהם אמרו את מה שהם הרהרו בלבבם, וכן גם 'ויאמרו' פירושו שהמרגלים אמרו כל אחד דבר דיבה של מה שהוא נצטווה משאר חבריו לומר וכמו שכבר למדנו בכמה מקומות. **וַיִּסְפְּרוּ, פְּרִישׁוּתָא דְּמַלְּה בְּכָל אֶתָּר** ואילו כאן שנאמר במרגלים ויספרו פירושו שבכל מקום הכוונה שהדבר נאמר בפירוט ובהרחבה כי כאן במרגלים כל אחת הוציא את דבת הארץ בהרחבה ובפירוט (רמ"ק).

המרגלים בתחילה אמרו אמת על ארץ ישראל כדי שעם ישראל יאמינו להם **בָּאֲנֹן אֵל הָאָרֶץ, הֶלְכְּנוּ מִיְבֵעֵי לַיהוָה** צריך להיות כתוב הלכנו אל הארץ. **אֵלָּא בָּאֲנֹן, עָאֲלָנָא לְתַמָּן לְהָהִיא אֶרְעָא דְּהַיְוִית מְשַׁבַּח בְּכָל יוֹמָא, וְהַיְוִית אָמַרְתָּ דְּלִית דְּכֹוּתָהּ.** וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הִיא שהמרגלים אמרו למשה שכבר נכנסו לשם לאותה הארץ שאתה משבח אותה בכל יום ועליה היית אומר לנו שאין כמותה ושהיא גם ארץ זבת חלב ודבש ובאמת נכון הדבר. **רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מֵאֵן דְּבִעֵי לְמִימַר פְּדִיבָא, אָמַר מַלְּה דְּקָשׁוּט בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּיִהְיֶמְנוּ לַיהוָה פְּדִבּוּי** רבי יצחק אומר שמי שרוצה לומר דבר שקר צריך לומר בתחילה דבר אמת בכדי שיאמינו לו אח"כ בדברי השקרים שלו [10] ומשום כך אמרו

אור הרשב"י

[10] כדאיתא בסוטה דף לה עמוד א' ויספרו לו ויאמרו באנו וגו', וכתוב: אפס כי עז העם - אמר רבי יוחנן משום ר"מ: כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו - אין מתקיים בסופו.

הלימוד היומי

מורים שמחה בת לולי - רפואה שלימה החלמה מהירה וכל טוב

המרגלים בתחילה ארץ זבת חלב ודבש ואח"כ הם הוציאו את דבתה.

המרגלים לקחו אשכול ענבים קטן כדי להוריד את רוח עם ישראל שלא יאמינו למשה רבנו

רְבִי חֵיִיא אָמַר, (אֶלָּא) הֲכִי אָמְרוּ, עָאֲלָנָא לְהָהִיא אֶרֶעָא
דְּהַוִּית מְשַׁבַּח לָהּ כֹּל יוֹמָא וְאִמְרַת דְּלִית
דְּכֹוֹתָהּ, (וְגַם זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ הִיא), וְאִרְיַמַת שְׂבַחָא עַל כֹּלָּא רַבִּי

חייא אמר שכך אמרו המרגלים שנכנסו לאותה הארץ שאתה היית משבח אותה בכל יום
ואמרת לנו שאין כמותה והרמת ושבת אותה שהיא יותר מכל הארצות. וְלֹאֵו הֲכִי,

דְּהָא זֶה פְּרִיָּהּ וּבִאמַת הוּא לֹא כִּי הָרִי זֶה פְּרִיָּהּ דְּהֵינּוּ, אֶתְכֶּלָּא חֶד
מֵאֵינּוֹן זְעִירִין קִטְפוּ. אָמְרוּ, אִי לָדָא אַחֲסִין קִדְשָׁא
בְּרִידָהּ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְסִבְלוּ כֹּל אֵינּוֹן עֲקָתִין וְלִיאֹתִין

שהם קטפו אשכול ענבים אחד מאותם האשכולות הקטנים והם אמרו אם בשביל כך הנחיל
הקב"ה לישראל את הארץ ומחמת כך סבלנו את כל הצרות והתלאות במצרים, הָאֵ

בְּאֶרֶעָא דְּמִצְרַיִם אֵית אֶתְכֶּלִּין וְאֵיבִין דְּאֶרֶעָא יִתִּיר,
עַל חֶד תִּרְיִן הָרִי כִּבְר בְּמִצְרַיִם יֵשׁ אֲשִׁכּוּלוֹת וּפִירוֹת הָאֶרֶץ שְׁהֵם טוֹבִים מֵהֵם

וגדולים מהם פי שנים.

אור הרשב"י

וכן איתא במדרש, בבמדבר רבה וילכו ויבואו הארץ וגו' אפס כי עז העם, כך דרכן של מספרי אל משה ואל אהרן ויספרו לו ויאמרו באנו אל לשון הרע פותחין בטובה ומשלמין ברעה.

הלימוד היומי

מורים שמחה בת לולי - רפואה שלימה החלמה מהירה וכל טוב

כל מה שאמרו המרגלים אמרו בלשון הרע והכי קשה שהזכירו לישראל את עמלק

אָפֶס בִּי עֵז הָעָם, (במדבר י"ג) אֹרְחִיָּה דְּעֵלְמָא דְּאִינוּן גְּבָרִין מְגִיחֵי קָרְבָּא יִתְבִּין לְבַר, לְאַסְתְּמָרָא אֲרַחִין. וְהָכָא אֲפִילוּ אִינוּן בְּנֵי מֹתָא, תְּקִיפִין גְּבוּרִין פירושו שהמרגלים

אמרו שדרך העולם שכל הגבורים העורכי מלחמה הם יושבים מחוץ לעיר בכדי לשומרה, אולם בארץ אפילו בני העיר הם חזקים וגיבורים. **וְהָעָרִים בְּעוֹרוֹת, דְּאֲפִילוּ כָּל מַלְכֵי דְּעֵלְמָא יִתְפַּנְּשׁוּ עֲלֵיהוּ. לָא יַעֲבֹדוּן בְּהוּ פְּגִימוֹתָא** שאפילו אם כל מלכי העולם יתאספו עליהם למלחמה הם לא

יצליחו לעשות להם שום פגם וחיסרון. **אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל מַה דְּאָמְרִי, בְּלִישְׁנָא בִּישָׁא אָמְרוּ** שכל מה שאמרו המרגלים הם אמרוהו בלשון הרע,

וְקִשְׁיָא מְכֻלָּהוּ, דְּכִתִּיב עֲמֶלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב והדבר הקשה מכולם הוא מה שהם אמרו כמש"כ 'עמלק יושב בארץ הנגב'. **לְבַר נָשׁ הַנְּשָׁכִיָּה חוּיָא, בַּד בְּעָאן לְאַנְזֻמָּא לִיהּ, אָמְרִי הָא חוּיָא הָכָא** כי הוא משל לאדם שנשכו נחש שכאשר רוצים להפחידו אומרים לו שיש כאן נחש,

וכן כאן ישראל מאחר שהם כבר נכוו בעמלק אז לכן אמרו להם המרגלים שנמצאים בארץ

העמלקים [ג0].

אור הרשב"י

שסרה ולקה ברצועה, כשמבקשין להפחידו מזכירין לו הרצועה, כך היה עמלק רצועה רעה לישראל.

[ג0] כדאיתא בתנחומא פרשת שלח על מש"כ עמלק יושב (במדבר י"ג כט). מה ראו לפתוח בעמלק, משל למה הדבר דומה, לתינוק

הלימוד היומִי

מורים שמחה בת לולי – רפואה שלימה החלמה מהירה וכל טוב

המרגלים גרמו בלשון הרע שלהם ששני בתי המקדש יחרבו ועם ישראל יבכו
בכיה לדורות

רְבִי אֶפְרָא אָמַר, וְדַאי דָּא קִשְׁיָא מְכַל מַה דְּאָמְרִי,
כְּלוּמַר, הֵהוּא דְאַנְחָה קְרָבָא בְּכֻלָּא, הָא הָכָא זְמִין

ודאי זה היה קשה מכל דבת הארץ שהם אמרו, דהיינו שהם אמרו שאותו העורך מלחמה
עם הכל הרי הוא מוכן ומזומן כאן בארץ. וּבָאֵן אֶתֶר. בְּאַרְץ הַנֶּגֶב,

דְּהָא הוּא אֶתֶר לְאַעְלָאָה בֵּיהּ ובאיזה מקום הוא היה, אלא הוא היה

בארץ הנגב שזהו המקום שנכנסים דרכו אל הארץ [טו]. מִיַּד וְתִשָּׂא כָל

הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם. קָבִיעוּ בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת, לְעֵלְמִין,

בְּהֵהוּא לִילֵיָא ובזה הם קבעו שזה הלילה יהיה בכיה לדורות לעולמים כי אז

היה ליל ט' באב שבו נחרבו בתי המקדש שאז יצאנו לגלות [סח].

הקב"ה רצה ח"ו לכלות את עם ישראל מהעולם וע"י תפילת משה רבנו
ניצלו מבליה

אָמַר רְבִי יוֹסִי, עֵיטָא נָסִיבוּ עַל כְּלָא, לְאַפְקָא שׁוּם
בֵּישׁ המרגלים לקחו עצה רעה בכדי להוציא שם רע על הכל. מַאי עַל

אור הרשב"י

יושבים על הדרך, לפיכך נתכוונו המרגלים
לשבר לבן של ישראל, שנאמר ויניאו את לב
בני ישראל.

[סח] כדאיתא בתענית דף כט עמוד א' כתיב
ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם

[טו] ואיתא במדרש תנחומא ומה ראה לי שב
לו על הדרך, שכך ציווהו עשו וקנו לקדמו לדרך,
ועקר ממקומו וישב לו בדרך, וירד העמלקי
והכנעני היושב בהר ההוא והכנעני יושב על
הים ועל יד הירדן (במדבר י"ג), אלו הגבורים

הלימוד היומם

מורים שמחה בת לולי – רפואה שלימה החלמה מהירה וכל טוב